

PRIJSVRAAG 2008

TEYLERS TWEEDE GENOOTSCHAP

TE HAARLEM

In het kader van de ruim 200-jarige traditie van Teylers Stichting om wetenschappelijk onderzoek te bevorderen, hebben Directeuren van Teylers Stichting en de leden van Teylers Tweede Genootschap besloten voor het jaar 2008 een prijsvraag uit te schrijven over een onderwerp uit de geschiedenis.

ONDERWERP

Gevraagd wordt: een studie naar de mogelijkheden van literatuur als historische bron, toegespitst op Nederlandse fictie uit de periode 1770-heden.

TOELICHTING

De historicus geniet (of neemt) bij het kiezen van zijn bronnen vanouds een grote vrijheid. Hij is in dit opzicht wel omschreven als een 'ekster' die zijn bronnenmateriaal overal vandaan mag halen, mits het maar wordt gehanteerd conform de binnen de historische discipline geldende – en breed gedeelde – regels en praktijken. Een geval apart is evenwel het inzetten van literaire fictie (zoals romans en verhalen) als historische bron om daarop historische bewijsvoering (mede) te baseren. Hoewel fictie zich volgens sommigen al naar haar aard verzet tegen de mogelijkheid op grond daarvan in historisch-wetenschappelijke zin verifieerbare en controleerbare uitspraken te doen, hebben velen – waaronder ook vele vakhistorici – die verleiding toch niet kunnen weerstaan, zeker waar het gaat om cultuur- en mentaliteitshistorische beschouwingen. In theoretische en methodologische zin is dit probleem al diverse malen geëxploreerd.

Hier wordt evenwel niet in de eerste plaats zo'n theoretische verhandeling gevraagd maar juist een exemplarische proeve van het inzetten van literatuur als historische bron, uitgaande van de hypothese dat dit inderdaad mogelijk is of zelfs een meerwaarde kan genereren ten opzichte van meer geijkte historische bronnen. *Teaching by example* dient het uitgangspunt te zijn, theoretische observaties kunnen daaruit voortvloeien. Het gaat ook niet zozeer om het gebruik van literair materiaal als illustratie van overigens bekende historische situaties, verschijnselen of problemen, maar inderdaad om literatuur als primaire bron. Om de reikwijdte van de prijsvraag enigszins te beperken dient te worden uitgegaan van Nederlandse literatuur uit de periode van ca. 1770 tot heden. Binnen deze begrenzing is de keuze verder vrij: de studie kan zich richten op één enkele auteur of literair werk, maar ook gebruikmaken van materiaal van diverse schrijvers of van bronnen uit verschillende tijdvakken. Een specifiek soort gebruik van literatuur als bron: hoe het werk van een schrijver ons eventueel kan informeren over diens eigen leven, valt buiten het bestek van deze prijsvraag.

BEANTWOORDINGSVORM

Het antwoord kan bestaan uit een langere studie in de vorm van een voor publicatie gereed geschrift of uit een aantal publicaties (die merendeels zijn verschenen gedurende de laatste drie jaren vóór 1 januari 2011 en waarvan de indiener de auteur of één der hoofdauteurs is), vergezeld van een voor de gelegenheid van de prijsvraag geschreven stuk dat nog niet is gepubliceerd en dat de eerdere publicaties in een ruimer wetenschappelijk kader plaatst.

PROCEDURE

Om voor beoordeling in aanmerking te komen, moeten de antwoorden vóór 1 januari 2011 in viervoud in het bezit zijn van Directeuren van Teylers Stichting (Spaarne 16, 2011 CH Haarlem). Inzendingen die na dat tijdstip binnen komen, zullen niet in behandeling worden genomen. Ingeleverde teksten dienen te zijn gesteld in het Nederlands, Frans, Duits of Engels.

Ingevolge de bepalingen van het testament van Pieter Teyler van der Hulst, mogen de niet eerder in druk verschenen teksten niet de naam van de auteur vermelden: zij moeten anoniem worden ingeleverd, slechts ondertekend met een spreuk. De inzending dient tevens te bevatten een van diezelfde spreuk voorzien verzegeld couvert, met daarin een opgave van naam en adres van de schrijver.

BEOORDELING

De beoordeling vindt plaats door Teylers Tweede Genootschap, dat binnen vier maanden na de uiterste inleverdatum een voorstel omtrent bekroning zal doen aan Directeuren van Teylers Stichting. Deze beslissen daarover binnen een maand; hun beslissing is onherroepelijk. Alle deelnemers aan de prijsvraag zullen direct daarna van de beslissing op de hoogte worden gebracht.

PRIJS

De prijs bestaat uit een gouden erepenning, geslagen op de stempels van het Tweede Genootschap. Deze penning zal tijdens een bijzondere bijeenkomst in Teylers Museum aan de be kroonde inzender(s) worden uitgereikt. Van deze gelegenheid zullen vakbladen en pers, eventueel ook andere belanghebbende personen en instanties, tijdig worden verwittigd.

PUBLICATIE

De be kroonde inzending zal door de auteur zelf worden gepubliceerd, onder vermelding van de be krooning door Teylers Stichting. Stichting en Genootschap kunnen overwegen hierbij behulpzaam te zijn.

INLICHTINGEN

Nadere inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij de secretaris van het Genootschap (zie onder). Redacties van tijdschriften en andere instanties die de aandacht van hun lezers willen vestigen op deze prijsvraag (maar het bovenstaande niet integraal afdrukken), wordt dringend verzocht in hun berichtgeving met nadruk te wijzen op de wenselijkheid dat potentiële inzenders het prijsvraagprogramma consulteren, opdat zij kennis nemen van alle bovenvermelde bepalingen. Daartoe kan een exemplaar van het formulier worden aangevraagd bij de secretaris.

Over erflater Pieter Teyler van der Hulst, over Teylers Stichting en de daarbij behorende instellingen als de beide genootschappen, het museum en het hofje leze men *'Teyler' 1778-1978* (Haarlem 1978) en *De idealen van Pieter Teyler. Een erfenis uit de Verlichting* (Haarlem 2006).

LOPENDE PRIJSVRAGEN

- prijsvraag-2006 (wetenschapsgeschiedenis): maatschappelijke betrokkenheid van Nederlandse natuurwetenschappelijke onderzoekers in de periode 1900–1950 (sluiting 31 december 2008);
- prijsvraag-2007 (natuurkunde): over de complexe moleculen in meteorieten en in moleculaire wolken, van de verschillen tussen beide vindplaatsen en welke conclusies uit deze verschillen te trekken (sluiting 31 december 2009)

De voor bovenstaande prijsvragen uitgeschreven programma's (met nadere toelichting) zijn te verkrijgen bij de secretaris.

SECRETARIS VAN TEYLERS TWEEDE GENOOTSCHAP

a.pol@geldmuseum.nl

INZENDINGEN

Inzendingen dienen voor 1 januari 2011 in bezit te zijn van:
Directeuren van Teylers Stichting, Spaarne 16, 2011 CH Haarlem

LEDEN VAN TEYLERS TWEEDE GENOOTSCHAP

prof. dr H.J. Habing, emeritus hoogleraar astrofysica, Universiteit Leiden

drs A. Pol, conservator Geldmuseum, Utrecht

prof. dr I.M. Veldman, hoogleraar kunstgeschiedenis van de vroegchristelijke tijd tot ca. 1850, Vrije Universiteit, Amsterdam

prof. dr L.E.M. Vet, directeur Nederlands Instituut voor Ecologie, bijzonder hoogleraar evolutionaire ecologie, Wageningen Universiteit

prof. dr R.P.W. Visser, bijzonder hoogleraar geschiedenis van de natuurwetenschappen vanwege Teylers Stichting, Universiteit Leiden

prof. dr N.C.F. van Sas, hoogleraar geschiedenis na 1750, Universiteit van Amsterdam

prof. dr W. van Anrooij, hoogleraar Nederlandse letterkunde tot 1800, Universiteit Leiden

erepenning Teylers Tweede Genootschap (goud, 72 mm, ca. 120 g, 14 karaat); stempels door J.G. Holtzhey, 1778:

onder het stralende alziend oog van de Voorzienigheid zijn verenigd de Natuurkunde met wereldbol en passer, de Dichtkunst met lier, de Geschiedkunde met boek, de Tekenkunst met penseel en palet en de Penningkunde met tableau met penningen; OMNES ARTES QVAE AD HVMANITATEM PERTINENT HABENT QVODDAM COMMVNE VINCVLVM (alle wetenschappen, die op de menselijke beschaving betrekking hebben, hebben een zekere band gemeen) en binnen een lauwerkrans DOCTRINAE PRAEMIUM EX TESTAMENTO PETRI TEYLER V D HVLST HARLEMENSIS NATI DIE XXV MARTII MDCII DEFVNCTI DIE VIII APRILIS MDCCLXXVIII (wetenschapsprijs volgens de uiterste wil van Pieter Teyler van der Hulst te Haarlem, geboren 25 maart 1702, overleden 8 april 1778)